

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж2 543/24
19.9.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Снежане Живковић, председника већа, Маје Чогурић и Јасне Лозук, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Наташа Симеуновић, адвокат из Београда, Ђорђа Кратовца 70, против туженог ББ из ..., ради вршења и делимичног лишења родитељског права, одлучујући о жалби туженог, изјављеној против пресуде Трећег основног суда у Београду П2 1170/23 од 08.12.2023. године, у седници већа одржаној дана 19.09.2024. године, донео је, следећу

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба туженог и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Трећег основног суда у Београду П2 1170/23 од 08.12.2023. године у ставовима првом и другом изреке.

УКИДА СЕ пресуда Трећег основног суда у Београду П2 1170/23 од 08.12.2023. године у ставовима трећем, четвртном и петом изреке и предмет у том делу **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П2 1170/23 од 08.12.2023. године, ставом првим изреке малолетна деца парничних странака, ВВ рођен 03.05.2017. године и ГГ рођена 22.02.2019. године, поверавају се мајци АА, која ће родитељско право вршити самостално. Ставом другим изреке обавезан је ББ да на име свог доприноса за издржавање малолетних ВВ и ГГ плаћа износ од по 17.000,00 динара за свако дете, укупно 34.000,00 динара и то сваког 01. - 10.-ог у месецу за текући месец почев од 21.07.2022. године, па убудуће док за то постоје законски услови или док се ова одлука не измени, уплатом на текући рачун законске заступнице малолетне деце мајке АА. Ставом трећим изреке уређен је начин одржавања личних односа малолетних ВВ и ГГ са оцем ББ, тако што ће се исти одвијати у договору родитеља, у најбољем интересу малолетне деце. Ставом четвртим изреке делимично се лишава родитељског права тужени ББ над малолетним ВВ и ГГ и то у погледу давања сагласности за прибављање или продужавање путне исправе – пасоша, давања сагласности за путовање деце у иностранство, промене места пребивалишта деце, образовања деце и предузимања већих медицинских захвата. Ставом петим изреке

обавезан је тужени ББ да на име трошкова парничног поступка исплати тужиљи АА износ од 158.625,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде.

Против наведене пресуде тужени је благовремено изјавио жалбу из свих разлога прописаних чланом 373. став 1. Закона о парничном поступку.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 386. Закона о парничном поступку – ЗПП (“Службени гласник РС”, бр. 72/11, са каснијим изменама и допунама), у вези члана 202. - 205. Породичног закона, Апелациони суд у Београду је оценио да је жалба туженог делимично основана.

У проведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка предвиђене чланом 374. став 2. тачка 1. - 3, 5, 7. и 9. ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Неосновано се жалбом указује да је пропуштањем уредно достављања туженом онемогућено да расправља у предметном поступку и да је тиме учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 7. ЗПП. Тужени је према стању у списима уредно позван на рочиште заказано за 12.04.2023. године на које се није одазвао, а тужба са прилозима уредно му је достављена на адресу ... дана 30.11.2022. године. Уредно је позван и позивом за саслушање странке за рочиште заказано 08.12.2023. године, ком позиву се није одазвао, а изостанак није оправдао. Следом изнетог неосновани су жалбени наводи да је у поступку доношења побијане пресуде туженом онемогућено да расправља и тиме учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 7. ЗПП, на коју другостепени суд пази по службеној дужности. Нису основани ни наводи жалбе да је првостепена пресуда у делу одлуке садржане у ставу првом изреке којим су малолетна деца парничних странака поверена мајци на самостално вршење родитељског права и у делу одлуке о висини издржавања захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП. Пресуда у наведеном делу нема недостатака због којих се не би могла испитати. Изрека је разумљива, не противречи ни сама себи ни разлозима који су наведени у погледу свих битних чињеница на јасан и непротивречан начин, а недвосмислено произлазе из изведених доказа и целокупног стања у списима.

Према чињеничном стању на коме је заснована побијана пресуда, из исказа тужиље је утврђено да су парничне странке биле у ванбрачној заједници шест година до августа 2021. године у којој су добили двоје деце ВВ рођеног 03.05.2017. године и ГГ рођену 22.02.2019. године. Заједница живота је престала због неслагања са туженим и зато што се тужени тада налазио на извршењу казне затвора у ОЗ у Лесковцу. Заједница није обнављања и последње две и по године се тужиља искључиво стара о малолетној деци. На основу налаза и мишљења органа старатељства Одељења Палилула од 22.03.2023. године, ГЦСР – Одељење Палилула је спровело дијагностички поступак и обавило разговор са мајком, као и са оцем преко замолног органа старатељства у ... и проценио да је у најбољем интересу малолетне деце да оба буду поверена мајци на самостално вршење родитељског права, да се контакти деце са оцем одвијају у контролисаним условима, сваке друге недеље у месецу по сат времена у трајању од три месеца, како би се стекао увид у функционисање динамике и реуспоставио однос на релацији отац – деца. Процењено је да је пожељно да пребивалиште деце буде на адреси мајке, а да се уколико отац не да сагласност за промену пребивалишта, упис у образовне установе и за регулисање здравствене заштите лиши родитељског права у тим сегментима. Према исказу тужиље потребе малолетне деце обухватају трошкове становања у висини од 100,00 евра, трошкове исхране деце око 15.000,00 – 20.000,00 динара, одеће, обуће и хигијене око 10.000,00 динара месечно за оба детета, као и трошкове вртића од укупно 7.000,00 динара за оба детета.

Полазећи од наведених чињеница, првостепени суд је одлучио да се малолетна деце ВВ и ГГ повере на самостално вршење родитељског права мајци, прихвативши налаз и мишљење органа старатељства. При одлучивању суд је имао у виду да је мајка аутентично мотивисана за вршење родитељског права над малолетном децом и да се у досадашњем периоду без помоћи оца деце на адекватан начин старала о малолетној деци и успевала да задовољи њихове базичне и развојне потребе. Имајући у виду узраст деце (шест и четири година) и њихов најбољи интерес, првостепени суд је уважавајући налаз и мишљење органа старатељства применом одредби члана 6, 77. став 3. и 266. Породичног закона – ПЗ малолетну децу странака поверио мајци на самостално вршење родитељског права. Суд је ценио изјаву туженог дату пред органом старатељства и предлог да се малолетна ГГ повери мајци, а малолетни ВВ оцу на самостално вршење родитељског права, али је оценио да овакав предлог туженог није прихватљив јер је противан налазу и мишљењу органа старатељства, а посебно имајући у виду чињеницу да је отац малолетну децу последњи пут видео у новембру 2021. године, те да последњих скоро две и по године се мајка АА самостално стара о деци.

Одлуку о висини доприноса туженог издржавању малолетне деце првостепени суд је донео применом одредби члана 154, 160. и 162. ПЗ, имајући у виду узраст малолетне деце, њихове месечне потребе које се односе на исхрану, одећу, обућу, трошкове становања, као и трошкове вртића. Суд је прихватио трошкове опредељене од стране мајке у погледу трошкова похађања вртића у висини од 7.000,00 динара за оба детета, односно 3.500,00 динара за једно дете, док трошкове исхране деце које је тужила определила у износу од око 20.000,00 динара за оба детета, односно 10.000,00 динара по детету није прихватио оценивши их као прениско опредељене када се имају у виду цене хране, те утврдио да је за исхрану неопходно по 21.000,00 динара по детету. Осим тога, минимални месечни трошкови за малолетну децу у погледу трошкова одеће и обуће износе око 6.000,00 динара месечно по детету, имајући у виду да ови трошкови нису сразмерно распоређени, те да се одећа и обућа купују најчешће сезонски. Сматрао је да трошкови хигијене за свако малолетно дете износе по 1.000,00 динара месечно. У смислу члана 160. став 2. Породичног закона суд је месечне потребе малолетне деце утврдио у висини од 34.000,00 динара по детету и обавезао туженог да да доприноси издржавању малолетне деце у висини од по 17.000,00 динара за свако дете, при чему се у допринос мајке као родитеља са којим малолетна деца живе рачуна и свакодневна брига и нега малолетне деце. Из налаза и мишљења органа старатељства од 27.03.2023. године, утврђено је да је тужени дао изјаву да је стар 42 године, без здравствених особености, да је завршио средњу машинску школу, смер за вариоца и да је радно ангажован у фирми "...", због чега суд налази да тужени има могућност да доприноси издржавању малолетне деце у досуђеном износу. Суд је могућности туженог утврдио из налаза и мишљења органа старатељства имајући у виду да се тужени није одазивао позивима суда и није приступио на рочиште одређено ради саслушања странака 08.12.2023. године иако је уредно обавештен, а свој изостанак није оправдао.

Одлуку о одржавању личних односа малолетне деце са оцем суд је донео имајући у виду да је у најбољем интересу малолетне деце да се одржавање личних односа одвија у договору родитеља, те да оваква одлука суда произлази из чињенице да малолетна деца ВВ и ГГ од прекида заједнице живота својих родитеља живе са мајком, да међу парничним странкама раније није постојала адекватна родитељска комуникација и сарадња, али да је мајка спремна да подржи сваки контакт оца са децом јер сматра да деци треба отац, при чему мајка доследно подржава виђање малолетне деце са оцем што је потврдила у свом исказу саслушана у својству странке. Суд је приликом одлучивања имао у виду да је мајка

водила малолетну децу и посету туженом док је био у затвору, да је контактирала туженог и видео позивима и да и даље жели да се виђање одвија у договору са оцем.

Одлуку о делимичном лишавању родитељског права туженог у погледу давања сагласности за прибављање или продужење путне изјаве – пасоша, давања сагласности за путовање деце у иностранство, промене места пребивалишта деце, образовања деце, као и предузимања већих медицинских захвата, суд је донео на основу извештаја органа старатељства и навода тужиле из којих је закључио да тужени ББ у дужем временском периоду није виђао малолетну децу, да не учествује у издржавању деце, нити на било који други начин учествује у васпитању и одгајању малолетне деце. Код утврђеног да тужилца као родитељ који води непосредну бригу о деци не може да оствари сарадњу са туженим поводом битних питања у вези са децом и то у погледу давања сагласности мајци за прибављање путних исправа за малолетну децу, давања сагласности за путовање у иностранство, у вези са одлучивањем у погледу образовања и променом места пребивалишта малолетне деце и одлучивања о битним медицинским захватима, закључио да одсуство оца омета свакодневно функционисање малолетне деце и применом одредбе члана 82. став 1. ПЗ делимично лиши родитељског права туженог, одлучујући као у ставу четвртом изреке побијане пресуде.

Чињенично стање у погледу одлуке о вршењу родитељског права и висини доприноса туженог издржавању малолетне деце је правилно и потпуно утврђено правилном оценом изведених доказа у смислу члана 8. ЗПП. У образложењу одлуке првостепени суд је на јасан и логичан начин изложио садржину изведених доказа и дао оцену истих и на правилно утврђено чињенично стање правилно применио материјално право одлучујући о вршењу родитељског права над малолетном децом и о висини издржавања малолетне деце. Првостепени суд је одлуку у овом делу образложио потпуним и ваљаним разлозима које у свему прихвата и Апелациони суд у Београду.

Супротно жалбеним наводима туженог правилна је одлука првостепеног суда садржана у ставу првом изреке побијане пресуде којим је тужилци поверено самостално вршење родитељског права над малолетном децом. Из изведених доказа, посебно налаза и мишљења органа старатељства произлази да је мајка способна да препозна и задовољи развојно психолошке потребе малолетних ВВ и ГГ и да је мотивисана за самостално вршење родитељског права. Код оваквог стања, правилно је побијаном одлуком првостепени суд на основу одредби члана 6, 77. став 3, 266. став 1. и 270. ПЗ, прихватањем мишљења центра за социјални рад, с обзиром на узраст и актуелне развојне потребе деце оценио постојање најбољег интереса деце да буду поверена на самостално вршење родитељског права мајци. Најбољи интерес деце се цени према околностима сваког конкретnog случаја, а елементи те процене су између осталог узраст и пол деце, њихове жеље и осећања, с обзиром на узраст и зрелост, потребе деце и способност родитеља да задовољи утврђене потребе деце. У конкретном случају према оцени Апелационог суда у Београду, а имајући у виду све наведене елементе и утврђено да се мајка дуже од две и по године самостално стара о малолетној деци, најбољи интерес малолетних ВВ и ГГ је да мајка самостално врши родитељско право, па из наведених разлога жалба туженог одбијена, а побијана пресуда потврђена у ставу првом изреке.

Неосновано се жалбом побија одлука о издржавању малолетне деце. Првостепени суд је правилно закључио да је досуђени износ који је испод минималне суме издржавања, у складу са утврђеним потребама малолетне деце. Тужени је имао обавезу да ради и заради за издржавање малолетне деце, јер је релативно млада особа (42 године), радно је ангажован, па је дужан да оствари приходе који су потребни за његово издржавање и са

којима ће учествовати у издржавању своје малолетне деце, што је његова законска обавеза које се сходно члану 167. став 2. ПЗ не може ослободити. Сагласно члану 67. и 68. став 1. и 2. ПЗ право и дужност родитеља је да се старају о деци, док према члану 73. и 154. став 1. истог закона, дете има право на издржавање од оба родитеља. Могућности родитеља да доприносе издржавању малолетне деце не процењују се на начин на који се то чини када су у питању други облици законског издржавања и родитељи су дужни да жртвују поједине сопствене потребе и тако обезбеде издржавања малолетној деци. С тим у вези, тужени је у обавези да ради и на тај начин обезбеди средства за издржавање малолетне деце, а посебно имајући у виду да је његов допринос издржавању малолетне деце значајно мањи од минималне суме издржавања. Приликом одређивања месечне обавезе издржавања правилно су примењени критеријуми из члана 160. ПЗ који се односе на потребе поверилаца издржавања и могућности дужника издржавања, а висина издржавања је одређена у складу са чланом 162, при чему се суд руководио најбољим интересом малолетне деце и сходно томе у свему поступао у смислу своје обавезе из члана 6. став 1. наведеног закона, па се стога жалбом неосновано указује на погрешну примену материјалног права.

Апелациони суд у Београду је ценио и остале наводе жалбе, али налази да ови наводи не доводе у сумњу правилност побијане пресуде у ставовима првом и другом изреке, због чега исте није посебно образлагао у смислу члана 396. став 1. ЗПП.

Имајући у виду наведено, Апелациони суд у Београду је применом одредбе члана 390. ЗПП, одбио као неосновану жалбу туженог и првостепену пресуду потврдио у ставовима првом и другом изреке.

Међутим, првостепени суд је донесећи одлуку у ставу трећем изреке у погледу уређења начина виђања малолетне деце са оцем и ставу четвртог изреке у погледу делимичног лишења родитељског права починио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, јер пресуда у овом делу није јасна, противречи сама себи и налазу и мишљењу органа старатељства, а у образложењу нису наведени разлози о свим битним чињеницама. Стога чињенично стање није потпуно и правилно утврђено, па се не може са сигурношћу проверити ни правилност примењеног материјалног права. Због ових недостатака побијана пресуда је у ставу трећем и четвртог изреке морала бити укинута.

Основано се жалбом туженог побија одлука првостепеног суда о начину одржавања личних односа малолетне деце са оцем садржана у ставу трећем изреке побијане пресуде. Наиме, одлука првостепеног суда да ће се лични односи малолетних ВВ и ГГ са оцем ББ одвијати у договору родитеља, је супротна налазу и мишљењу органа старатељства према коме је у најбољем интересу деце да са оцем виђања одвијају у контролисаним условима, сваке друге недеље у месецу по сат времена у трајању од три месеца, како би се стекао увид у функционисање динамике и реуспоставио однос на релацији отац – деца. На основу члана 61. ПЗ деца имају право да одржавају личне односе са родитељем са којим не живе и то право може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу деце, а постоји разлози да се тај родитељ потпуно или делимично лиши родитељског права и у случају насиља у породици. Одлука суда да се виђање малолетне деце са оцем одвија према договору родитеља је и у супротности са утврђеним да међу парничним странкама не постоји адекватна родитељска комуникација и сарадња и да тужиља као родитељ који води непосредну бригу о деци не може да оствари сарадњу са туженим поводом битних питања у вези са децом.

Основана је и жалба туженог којом побија одлуку о делимичном лишењу родитељског права туженог и то у делу права давања сагласности за прибављање или продужавање путне исправе – пасоша, давања сагласности за путовање деце у иностранство, промене места пребивалишта деце, образовања деце и предузимања већих медицинских захвата. Наиме, одлучујући о захтеву за делимично лишење родитељског права првостепени суд је имајући у виду налаз и мишљење органа старатељства лишио туженог родитељског права применом одредбе члана 82. став 1. ПЗ сматрајући да одсуство оца из живота малолетне деце значајно омета свакодневно функционисање малолетне деце у погледу битних питања у вези са образовањем, здравственом заштитом, путовањем деце и променом пребивалишта деце.

По оцени овог суда, првостепени суд је пропустио да утврди одлучне чињенице које су биле од значаја за доношење одлуке о делимичном лишавању родитељског права. Није утврђено на који начин и када је тужени испољио понашање које би указивало да је несавесно вршио права и дужности из садржине родитељског права (имајући при томе у виду да је дужи временски период био на издржавању казне затвора), па се не може испитати и правилност закључка првостепеног суда да су испуњени услови из члана 82. став 1. ПЗ да се тужени и делимично лиши родитељског права.

Осим наведеног, приликом одлучивања о делимичном лишењу родитељског права првостепени суд је пропустио да примени материјално право и то одредбе члана 29. став 1. тачка 2. Закона о путним исправама (“Службени гласник РС”, бр. 90/2007, 116/2008, 104/2009, 76/2010, 62/2014 и 81/2019), приликом одлучивања о делимично лишењу родитељског права у погледу давања сагласности за прибављање или продужавање путне исправе – пасоша, одредбу члана 54. Закона о граничној контроли (“Службени гласник РС”, бр.24/18) у погледу давања сагласности за путовање деце у иностранство. Пропустио је да примени и одредбу члана 4. став 3. Закона о пребивалишту и боравишту (“Службени гласник РС”, бр. 87/2011), приликом одлучивања о делимично лишењу родитељског права у погледу промене места пребивалишта деце.

Одредбом члана 29. Закона о путним исправама, прописано је да за малолетна или пословно неспособна лица, захтев за издавање путне исправе подноси један од родитеља, уз писмену сагласност другог родитеља, односно други законски заступник или старатељ. Ставом 2. је прописано да изузетно од става 1. овог члана малолетном лицу издаће се путна исправа и без сагласности другог родитеља ако захтев поднесе родитељ коме је одлуком надлежног органа за питање старатељства додељено старатељство над малолетним лицем или је дозвољено издавање путне исправе осим када је истом одлуком издавање путне исправе и путовање малолетног лица у иностранство условљено сагласношћу оба родитеља (члан 29. став 1. тачка 2.).

Одредбом члана 4. став 3. Закона о пребивалишту и боравишту прописано је да ако родитељи немају исту адресу становања, пријаву и одјаву подноси један од родитеља уз сагласност другог родитеља или родитељ који у складу са законом самостално врши родитељско право.

Одредбом члана 54. Закона о граничној контроли (“Службени гласник РС”, бр.24/18), прописано је да приликом провере малолетних лица, полицијски службеник посебну пажњу обраћа да ли малолетно лице путује само или у пратњи другог лица. За прелазак државне границе малолетно дете, држављанин Републике Србије до навршене шеснаесте године живота, да путује само или у пратњи другог лица које му није родитељ или законски заступник, мора поседовати оверену сагласност оба родитеља ако заједнички

врше родитељско право или законског заступника.

По становишту овог суда, тужили у смислу цитираних одредби члана 29. став 1. тачка 2. Закона о путним исправама, члана 4. став 3. Закона о пребивалишту и боравишту и члана 54. Закона о граничној контроли није ни потребна сагласност туженог за издавање путне исправе деци, за путовање деце у иностранство и за промену пребивалишта деце када тужила самостално врши родитељско право. Мишљење центра за социјални рад према коме је целисходно да уколико отац ускраћује сагласност за промену пребивалишта, упис у образовне установе и за регулисање здравствене заштите, лишење родитељског права у тим сегментима, не може бити искључиви разлог на коме би суд могао засновати одлуку о захтеву за делимично лишење родитељског права, с обзиром да се судска одлука доноси након свестране оцене изведених доказа, у циљу обезбеђења најбољих услова за потпун и правилан развој деце. Не постоји обавеза суда да своју одлуку заснује само на налазу и мишљењу центра за социјални рад, јер је суд дужан да се руководи најбољим интересом деце, на основу чланова 6. и 266. став 1. ПЗ.

Како по становишту другостепеног суда околности које су наведене и које су од утицаја на одлуку о делимичном лишавању родитељског права нису правилно и потпуно испитане и утврђене, првостепена пресуда је у ставу четвртм морала бити укинута.

Из наведених разлога, Апелациони суд у Београду је на основу члана 391. и 392. став 2. ЗПП укинуо побијану пресуду у ставовима трећем и четвртм изреке и одлучио као у ставу другом изреке ове пресуде.

Укинута је и одлука о трошковима поступка садржана у ставу петом изреке јер зависи од коначног исхода спора и успеха странака у истом.

У поновном поступку првостепени суд ће поступити по примедбама из ове одлуке, отклонити учињену битну повреду одредаба парничног поступка и у смислу члана 398. став 2. ЗПП расправити сва спорна питања на која указује овај суд. Након што утврди све битне околности, на чињенично стање ће правилно применити цитирано материјално право и донети нову одлуку о захтеву за уређивање личних односа малолетне деце са родитељем са којим не живе и захтеву за делимично лишење родитељског права. За своју одлуку ће у образложењу навести јасне, потпуне и непротивречене разлоге и у том смислу поступак спровести сходно члану 313. ЗПП у вези са чланом 205. ПЗ.

**Председник већа-судија,
Снежана Живковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић